

Readymade ja open access

Roni Grén

Tahiti alkaa nyt tästä numerosta lähtien ilmestyä uusiutuneella ilmeellä tieteelliseen julkaisuun kehitetyllä OJS-alustalla (Open Journal Systems). Samalla toteutuu myös usein toimitukselle välitetty toive artikkelien ladattavuudesta ja tulostettavuudesta, kun lehteä aletaan tarjota pdf-muodossa. Vanhoista artikkeleista huolissaan oleville kerrottakoon, että entiset tahiti.fi-sivut jatkavat nekin olemassaoloon, nyt arkistona.

Ensimmäinen uudella alustalla julkaistava *Tahiti* sisältää joukon artikkeleita, jotka lähetettiin vastauksena kutsuun joka muotoiltiin readymade-taiteen 100-vuotisjuhlaa silmällä pitäen. Sata vuotta on aikaa kulunut siitä kun Marcel Duchamp lähetti salanimellä R. Mutt signeeraamansa pisuaarin New Yorkin Society of Independent Artistsin näyttelyyn, jonka järjestelytoimikuntaan myös itse kuului. Duchampin *Suihkukaivoksi* nimeämää pisuaaria ei näyttelyyn hyväksytty, ja tästä hylkäämisestä seurasi kehityskulku, jonka

myötä *readymade*-käsitteen alle luettavat teokset alkoivat vyöryä museoihin ja gallerioihin viimeistään 1900-luvun puolivälistä alkaen.

Tänä päivänä voidaan todeta, että Duchampin kapinallinen ele on muuttanut tapojamme katsoa taidetta niin paljon, että nykytaiteen kohdalla “readymade” eri alalajeineen saattaa tuntua käsitteenä jopa hyödyttömältä. Valokuvaaja Denise Bellonista kertovassa dokumenttielokuvassaan *Le souvenir d’un avenir* (2001) Chris Marker pysähtyy Bellonin Duchampista ottaman valokuva-kuotokuvan edessä jopa pohtimaan, ovatko kuvassa esitettyinä eniten 1900-luvun katseita muuttaneet silmät. Tuntui Markerin huomio sitten liioitellulta tai ei, Duchampin aloite on peruuttamattomalla tavalla luonut uusia mahdollisuuksia katsoa arkipäiväisiä esineitä ja laajentanut potentiaalisesti taiteeksi tai esteettisen inspiraation lähteeksi soveltuvien esineiden ja materiaalin määrän

rajattomalta tuntuvaksi. Numeron artikkeleissa Juri Joensuu pohtii readymaden käsitteen kykyä ylittää taiteiden rajat, kun Kaija Kaitavuori taas miettii, onko jopa ihmisestä itsestäänkin tullut vain taiteen readymade-materiaalia. Kirjoittajia pyydettiin vastaamaan nimenomaan kysymykseen siitä, mitä readymadesta on tullut?

Tahitin uusi aikakausi siis alkaa readymaden merkeissä, joka saattaa hyvinkin olla sopivaa. Aasinsillan voi tarjota ainakin se, että OJS-alusta itsessään on tieteellisen julkaisemisen kannalta *readymade*. Vakavammin puhuen tieteellistä *open access* -julkaisemista varten – ideologiaa johon *Tahiti* on koko kuusivuotisen olemassaolonsa ajan jo nojannut ja johon jatkaa nojaamista – on suhteellisen nopeasti perustettu suuri määrä kansainvälisiä ja kansallisia tietokantoja ja valvontakoneistoja, joiden ansiosta sekä vapaata saatavuutta että tilastollista vertailtavuutta pyritään tukemaan. Tieteellinen avoin

pääkirjoitus

julkaiseminen, jota Suomen Akatemia tästä vuodesta lukien on aggressiivisesti alkanut ajaa, kantaa standardisoinnin viittaa harteillaan niin hyvässä kuin pahassakin.

Vaikka aineistojen lisääntyvässä saataavuudessa ei todellakaan mitään valiteltavaa ole, avoimessa sähköisessä julkaisemisessa ja sen leviämässä on myös taidehistorian kannalta ilonsa ja surunsa. Muutos on laajemmassa mielessä osa 1900-luvun aikana edennyttä intellektuaalisen pääoman demokratisoimisprosessia; kehitys jonka järjestyvät vaikutukset taidehistoriaakin ajatellen voi helposti havainnoida avaamalla Googlen kuvahaun. Tutkimustulosten julkaisun kannalta taidehistorioitsijat voivatkin – toiset ilolla, toiset kauhunsekaisin tuntein – seurata mitkä vaikutukset avoimen julkaisemisen vaatimuksilla alalle on. Murroksen jälkeen vanhojen printtiaikojen perään haikaileminen on tietenkin turhaa, jopa tyhmää, mutta taidehistorian osalta, etenkin kun se Suomen mittakaavassa on niin pieni ala kuin on, tilanne on yhä se, että huomattava määrä tutkimuskirjallisuudesta julkaistaan muodoissa, joiden on vaikea kuvitella voivan täysin tukea avointa julkaisemista, näyttelyluetteloina tai vastaavina. Suuri osa kotimaisen taidehisto-

rian näkyvyyttä on tähän asti myös perustunut niihin.

Näistä kriittisistä merkinnöistä huolimatta *Tahitin* avoimuutta syleilevä linja ei siis kuitenkaan ole muuttumassa. Joitakin kirjoittajia mietityttänyt huomio teemanumeroiden lisääntymisestä ei myöskään tarkoita, ettei artikkeleita saisi jatkossakin lähettää vapaaehtoisista aiheista myös teemoiteltujen kutsujen ulkopuolelta. Päinvastoin, siihen kannustetaan! *Tahiti* jatkaakin yhä sekä teemoiteltujen että teemottelemattomien numeroiden julkaisemista ja antaa kaikkien kukkien kukkia – ainakin niin kauan kuin kukat liittyvät jotenkin taidehistoriaan. Toivottavasti talvi on niiden selviytymiselle suotuisa.

